

CHAPTER

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE STARTUP ENTREPRENEURSHIP AND DIGITAL TECHNOLOGIES

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-670-6-37>

Mariya Rubakha

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Money Circulation and Credit Ivan Franko National University of Lviv

Lesia Tkachyk

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Money Circulation and Credit Ivan Franko National University of Lviv

Vasyl Synenko

PhD Student of the Department of Finance, Money Circulation and Credit Ivan Franko National University of Lviv

Summary

The article examines the theoretical foundations of the development of innovative startup entrepreneurship and the role of digital technologies in shaping the modern entrepreneurial environment. The relevance of the research is обусловed by the need to intensify innovation activity and identify new drivers of economic growth in the context of the digital transformation of the economy. The study analyzes the economic nature of startups, identifies their key characteristics, and highlights the differences between startups and traditional forms of entrepreneurship. The structure and functioning of the startup ecosystem are explored, as well as the role of its main stakeholders in supporting its development. Particular attention is paid to the importance of university incubators and accelerators as institutional mechanisms for fostering innovation. The impact of digitalization on the transformation of startup business models and the development of financial technologies (FinTech) is also examined. The role of creative industries and the IT sector in shaping an innovative entrepreneurial environment is determined. The research substantiates that the combination of digital technologies, intellectual capital, and an effective innovation infrastructure creates favorable conditions for the development of startup entrepreneurship and the formation of a knowledge-based economy.

Вступ

Актуальність теми. У сучасних умовах глобальних трансформацій та переходу до постіндустріального суспільства інноваційне стартап-підприємництво стає ключовим індикатором економічної спроможності та технологічного суверенітету держави. Динамічний розвиток цифрових технологій радикально змінює ландшафт ділового середовища, де традиційні методи господарювання поступаються місцем адаптивним, високотехнологічним моделям. Для України, яка перебуває на етапі інтенсивного пошуку нових драйверів економічного зростання та інтеграції у глобальний цифровий простір, дослідження теоретичних та прикладних засад функціонування стартап-екосистем набуває стратегічного значення.

Особливої гостроти питання набуває в контексті необхідності розбудови стійкої інноваційної інфраструктури, здатної конвертувати інтелектуальний капітал у високотехнологічні продукти з високою доданою вартістю. Синергія цифровізації, фінансових технологій та креативних індустрій формує нову парадигму підприємництва, де технологічний прогрес невід'ємно пов'язаний із творчим потенціалом та швидкістю впровадження інновацій. Розуміння механізмів функціонування цієї системи дозволить не лише зміцнити внутрішній ринок, а й мінімізувати ризики інтелектуальної еміграції, забезпечуючи умови для масштабування вітчизняних проєктів на світовій арені.

У першому параграфі «Теоретичні аспекти інноваційного стартап-підприємництва» здійснено фундаментальний аналіз економічної природи стартапів, визначено їхні специфічні характеристики та відмінності від традиційного малого бізнесу. Особливу увагу приділено концепції екосистеми стартапів (ЕСС), ідентифіковано ключових стейкхолдерів та фактори, що лімітують або стимулюють їхній розвиток. Розглянуто роль університетських інкубаторів та акселераторів як базових інститутів формування первинного інноваційного середовища.

У другому параграфі «Цифровізація, фінтех та креативні індустрії в системі розвитку інноваційного стартап-підприємництва» досліджено практичний вплив цифрової трансформації на галузеву структуру стартапів. Проаналізовано еволюцію фінансових технологій (FinTech) через призму екосистемного підходу та їхню роль у забезпеченні фінансової інклюзії. Окремий акцент зроблено на креативних індустріях та IT-секторі як стратегічних векторах розвитку стартап-підприємництва, де поєднання технологічного інструментарію та інтелектуальної власності створює фундамент для формування сучасної «економіки знань».

1. Теоретичні аспекти інноваційного стартап-підприємництва

Стартап-проєкти виступають стратегічними каталізаторами макроекономічної динаміки, забезпечуючи генерацію інноваційних

рішень, створення нових робочих місць та інтенсивну дифузю технологій [1]. В сучасних умовах інноваційне підприємництво стає фундаментом для трансформації господарських систем, де високотехнологічні компанії створюють суттєву додану вартість та підвищують рівень інтелектуалізації національної економіки. Процеси глобалізації та цифровізації дозволили стартапам ефективно конкурувати з транснаціональними корпораціями, оскільки розвиток інтернет-технологій та висока цифрова грамотність користувачів забезпечили інноваторам прямий і швидкий доступ до глобальних ринків збуту.

У науковому дискурсі відсутня уніфікована дефініція поняття «стартап», проте дослідники виокремлюють низку його специфічних рис:

- Транзитивність: тимчасовий характер існування, що передбачає або перехід у статус сталого бізнесу, або поглинання більшою структурою, або вихід на публічне розміщення акцій;
- Інноваційний вектор: цільова спрямованість на розробку унікального продукту, що відповідає актуальним ринковим запитам;
- Експоненціальне зростання: здатність до стрімкого нарощування масштабів діяльності за обмежених ресурсів («швидке підприємництво»);
- Висока невизначеність: значні ризикові навантаження та складність довгострокового прогнозування результатів.

Ключовим активом стартапу є інтелектуальний капітал його засновників, оскільки основна частка ринкової вартості проєкту концентрується в об'єктах інтелектуальної власності. Таким чином, економічну природу стартапу доцільно трактувати як тимчасову організаційну форму, що базується на високих інтелектуальних здібностях команди та спрямована на створення масштабованого бізнесу через впровадження інноваційних ідей.

Порівняльний аналіз стартапів та малого підприємництва виявляє як спільні риси (обмеженість початкових ресурсів, робота в умовах невизначеності, потреба у зовнішньому капіталі), так і суттєві розбіжності. Стартапи зазвичай мають компактніші команди (до 10 осіб), тоді як малий бізнес може залучати значно більшу кількість персоналу. Крім того, на відміну від традиційного малого бізнесу, стартапи орієнтовані на створення принципово нових ринків або радикальну зміну існуючих.

Класифікація стартапів дозволяє диференціювати їх за різними ознаками для оптимізації стратегій розвитку:

1. За рівнем радикальності інновацій: виокремлюють радикальні (створення унікальних продуктів) та інкрементальні (вдосконалення характеристик існуючих рішень) [2, с. 67].
2. За галузевою ознакою: домінують сфери ІТ, Fintech, EdTech та високих технологій, хоча активний розвиток спостерігається в енергетиці та медицині [2, с. 67].

3. За цільовим сегментом: розподіл на моделі B2C (орієнтація на індивідуального споживача) та B2B (обслуговування корпоративних клієнтів), що визначає стратегію позиціонування [2, с. 67].

4. За типом потреб: персональні, бізнесові та технічні потреби [3].

5. За ступенем автономії: незалежні (створені поза межами існуючих компаній) та афілійовані (внутрішні корпоративні структури для підвищення інноваційності материнської компанії) [2, с. 67].

Сучасним підходом до вивчення інноваційного середовища є концепція «екосистеми стартапів» (ЕСС), яка інтегрує суб'єкти (агенти з власними стимулами та стратегіями) та фактори середовища (регулятори та умови, що формують правила взаємодії). Дана модель, що відображає архітектуру ЕСС, представлена на рис. 1.

Центральним елементом та детермінантою формування інноваційної екосистеми виступають стартап-організації, що перебувають на різних етапах свого життєвого циклу.

Поряд із діючими структурами, вагомими суб'єктами ЕСС є потенційні інноватори – особи з високим інтелектуальним капіталом та специфічними компетенціями, необхідними для роботи у високотехнологічному середовищі та генерування прогресивних концепцій.

Спираючись на власні інтелектуальні та креативні ресурси, дані суб'єкти формують інноваційний потенціал, спрямований на створення матеріальних і нематеріальних бізнес-продуктів. Кінцевою метою такої діяльності є комерціалізація розробок та досягнення високих показників фінансової результативності в довгостроковій перспективі.

Сучасний розвиток інноваційного підприємництва базується на формуванні стійкої екосистеми, що об'єднує різноманітні групи стейкхолдерів навколо ідеї створення та масштабування технологічних продуктів. Ефективність такої системи визначається не лише активністю окремих компаній, а й якістю взаємодії між державними інституціями, науковою спільнотою та фінансовими структурами. Розуміння функціональної ролі кожного учасника дозволяє виявити потенційні точки зростання та оптимізувати процеси підтримки інновацій на різних етапах їхнього життєвого циклу.

Інтеграція інших компонентів у структуру екосистеми обумовлена їхньою здатністю забезпечувати ресурсну підтримку життєдіяльності стартапів [3]. Сукупність інституцій, організацій та фахівців, залучених до ЕСС, здійснює свою діяльність у межах функціональних сфер, що є критично важливими для сталого розвитку інноваційного бізнесу:

- регуляторно-правова сфера: державне управління та нормативне забезпечення підприємницької діяльності;
- фінансово-інвестиційна сфера: акумуляція та розподіл капіталу для підтримки стартап-проектів;

- освітньо-когнітивна сфера: підготовка кадрів та безперервне підвищення професійної кваліфікації учасників екосистеми;
- інформаційно-комунікаційна сфера: забезпечення формальних і неформальних каналів обміну даними та знаннями;
- інфраструктурна сфера: створення матеріально-технічного та логістичного базису для функціонування стартап-спільноти.

Рис. 1. Склад елементів ЕСС

Джерело: побудовано авторами на основі [4, с. 92]

Склад та провідні завдання і ролі основних учасників та стейкхолдерів у розвитку інноваційного середовища для екосистеми стартапів представлено нижче у таблиці 1.

Таблиця 1

Систематизація головних завдань та ролей учасників ЕСС

№	Ключові учасники екосистеми	Основні завдання та роль
1	Інноваційні підприємства та розробники	Створення оригінальних концепцій, проектування та комерціалізація технологічних продуктів, що мають ринковий потенціал.
2	Державні інституції (центр та регіони)	Розробка нормативно-правового поля, стратегічне планування інноваційної діяльності та гарантування захисту авторських прав.
3	Фінансові донори та структури	Забезпечення капіталом (венчурним, приватним або державним) на різних стадіях – від ідеї до масштабування.
4	Науково-освітні платформи	Підготовка кваліфікованих кадрів, розвиток бізнес-навичок та наукова підтримка проектів через університетську мережу.
5	Консультаційна та менторська мережа	Експертний супровід, надання юридичних та технічних порад для вдосконалення якості стартап-продукції.
6	Інститути координації та об'єднання	Організація комунікаційних майданчиків (форумів, хакатонів), налагодження зв'язків між учасниками та обмін досвідом.
7	Медійні та соціальні лідери думок	Популяризація інновацій у суспільстві, інформаційне просування брендів та формування позитивного іміджу підприємництва.
8	Спеціалізовані логістичні та хаб-структури	Створення фізичного та технічного середовища (офіси, лабораторії, обладнання) для безперебійної роботи команд.

Джерело: [1].

Функціонування екосистеми стартапів (ЕСС) визначається комплексною дією економічних, технологічних, ринкових та соціокультурних детермінант. Ці фактори не лише задають специфіку операційного середовища, а й окреслюють функціональні межі для всіх учасників інноваційного процесу.

Такі обмежуючі чинники розвитку ЕСС охоплюють:

- стратегічні вектори державної політики у секторах фінансів, інноваційного оновлення та стимулювання підприємницької активності;
- ступень інвестиційної привабливості національної юрисдикції для внутрішніх та зовнішніх донорів капіталу;

- рівень науково-технічного потенціалу держави та інтенсивність дифузії сучасних цифрових рішень;
- структуру та глибину незадоволеного попиту на внутрішньому ринку;
- макроекономічну стабільність, що визначається балансом сукупного попиту та пропозиції;
- соціокультурний фундамент, що включає історичні традиції та усталені норми взаємодії;
- якість фінансово-економічної освіти громадян та розуміння ними стратегічної ролі стартап-сектору;
- наявність у суспільстві ментальної готовності до підприємництва, бізнес-амбіцій та потенціалу для генерування ідей.

Сучасна українська ЕСС перебуває у фазі інституційного становлення, що характеризується відносно низькою кількістю активних гравців. В умовах воєнного часу державний вплив на стимулювання стартапів є обмеженим, оскільки ресурси сконцентровані на забезпеченні національної безпеки. Проте в поствоєнній перспективі державна участь стане критичним фактором успіху, що вимагатиме розгортання цілісної системи фінансової, консультативної та логістичної підтримки інноваційного бізнесу.

Особливе значення мають державні інститути, які через центральні та регіональні органи влади повинні гарантувати стабільне нормативне поле та комфортний клімат для малого підприємництва. Ключовим завданням держави є формування якісної інфраструктури та просування принципів добросовісної конкуренції, а також сприяння інтеграції передових технологій, насамперед у сфері інформаційних розробок.

З боку засновників стартапів стратегічний акцент робиться на розв'язанні низки фундаментальних завдань: побудові чіткої візії інновації для розв'язання довгострокових ринкових дефіцитів; проектуванні стійких моделей монетизації з фокусом на капіталізацію та майбутнє зростання; забезпеченні високої адаптивності бізнес-моделі до мінливої кон'юнктури ринку. Це вимагає від управлінської команди здатності до прийняття виважених та оперативних рішень у динамічному середовищі.

Еволюційний шлях стартапу від початкової ідеї до ринкового масштабування є складним процесом, успіх якого безпосередньо залежить від синергії з ключовими суб'єктами інноваційної екосистеми (рис. 2).

На початкових етапах, що включають формування команди, ідентифікацію фундаментальної проблеми та розробку концептуального рішення, провідну роль відіграють центри компетентності та науково-освітні платформи. Зокрема, університети та дослідницькі інститути

виступають базою для пошуку однодумців із необхідними технічними та управлінськими навичками, тоді як залучення досвідчених менторів та експертів дозволяє валідувати ідею та уникнути стратегічних помилок при формулюванні ціннісної пропозиції.

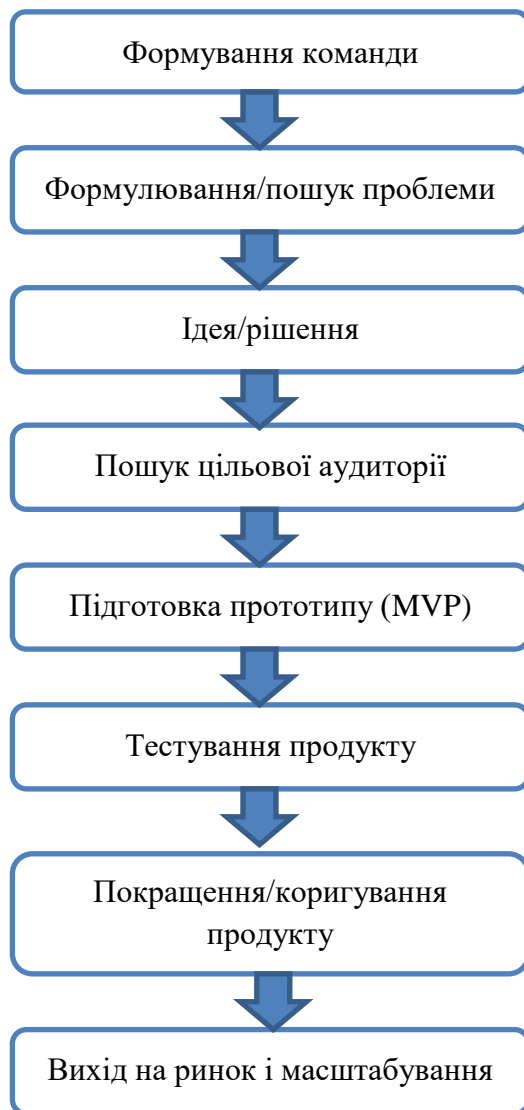

Рис. 2. Стадії прогресу стартапу у ринковій економіці

Джерело: побудовано авторами на основі [5, с. 7]

На стадії пошуку цільової аудиторії та переходу до практичної реалізації через створення мінімально життєздатного продукту (MVP), стартап інтегрується в інфраструктуру бізнес-акселераторів та інкубаторів, які забезпечують необхідний робочий простір та технічні ресурси для швидкого прототипування [5].

Процес тестування продукту та його подальша адаптація (коригування) на основі отриманих відгуків вимагає активної взаємодії з

координуючими органами та професійними спільнотами. Організація конференцій, виставок та хакатонів цими інститутами дозволяє командам отримати прямий доступ до потенційних користувачів, що є критичним для верифікації ринкової відповідності розробки. Водночас юридичні та технічні консультанти супроводжують процес вдосконалення продукту, забезпечуючи захист прав інтелектуальної власності та відповідність технічним стандартам, що підвищує інвестиційну привабливість проєкту перед майбутніми раундами фінансування.

Заключні етапи, пов'язані з повноцінним виходом на ринок та агресивним масштабуванням, потребують залучення значних фінансових ресурсів та медійної підтримки. На цій стадії домінуючими суб'єктами стають венчурні фонди та інвестиційні компанії, які забезпечують капітал для розширення операційної діяльності, тоді як державні органи влади формують сприятливе нормативне поле для легального функціонування та експансії. Паралельно агенти змін, включаючи медіа та публічних осіб, створюють необхідний інформаційний фон для популяризації інновації, що в сукупності з інфраструктурною підтримкою та ефективним державним регулюванням дозволяє стартапу трансформуватися у стійку та прозору бізнес-одиницю.

Фундаментальним аспектом розбудови екосистеми стартапів (ЕСС) є розробка механізмів масового залучення інвестиційних ресурсів із подальшою селекцією проєктів на основі їхнього потенціалу успішності. Стратегічно доцільним підходом вважається початкове мікроінвестування у значну кількість стартап-ініціатив, що дозволяє сформувати щільне підприємницьке середовище. Такий підхід стимулює виникнення синергетичних ефектів між учасниками ринку, де взаємодоповнюваність проєктів пришвидшує загальний технологічний прогрес регіону та закладає підвалини для системного розвитку бізнесу.

Окремої уваги потребує підтримка інноваційної діяльності в університетському середовищі. На ранніх фазах академічного стартап-підприємництва ключовим завданням є консолідація команд, об'єднаних спільною ціннісною парадигмою. Процес розвитку на цьому рівні включає побудову операційного алгоритму реалізації ідеї, ідентифікацію оптимальних джерел фінансування та апробацію пілотних зразків продукції. Критично важливим елементом є багаторівнева фільтрація ідей, що дозволяє відбирати найбільш життєздатні та раціональні проєкти для подальшої презентації перед державними інституціями та венчурними фондами.

Попри активний розвиток вітчизняного інноваційного сектору, спостерігається інституційна недостатність мережі бізнес-інкубаторів та акселераторів. Територіальна диспропорція, що виражається у надмірній концентрації інфраструктурних об'єктів у великих мегаполісах, зумовлює

нерівномірність інноваційного ландшафту країни. Розширення географічної представленості та галузевої спеціалізації акселераційних хабів є необхідною умовою для стимулювання стартап-активності поза межами ІТ-сектору, що дозволить диверсифікувати національну економіку.

Сучасний стан взаємовідносин між інноваторами та інфраструктурними структурами характеризується певним дисбалансом. Високий попит на акселераційні послуги за обмеженої пропозиції створює умови для диктату жорстких вимог з боку інкубаторів, що часто супроводжується відчуженням значних часток власності молодих компаній або високою вартістю супутніх послуг. Така монополізація ринку інноваційної підтримки змушує підприємців приймати економічно не вигідні умови заради виживання проєкту.

Особливою загрозою для вітчизняної екосистеми є висока експортна орієнтованість успішних стартапів. Орієнтація на глобальний ринок та залучення іноземного венчурного капіталу часто супроводжуються релокацією команд до країн із більш розвиненими інституційними та фінансовими умовами. Це провокує інтелектуальну еміграцію та вплив кваліфікованих кадрів, що в довгостроковій перспективі послаблює внутрішній інноваційний потенціал держави та вимагає вдосконалення національної політики підтримки технологічного бізнесу.

2. Цифровізація, фінтех та креативні індустрії в системі розвитку інноваційного стартап-підприємництва

Логічним продовженням аналізу теоретичних засад формування стартап-екосистем є дослідження практичних інструментів та галузевих напрямів, що визначають сучасний ландшафт інноваційного бізнесу. В умовах глобальних трансформацій визначальна роль у цьому процесі належить цифровізації, яка виступає не просто технологічним базисом, а ключовим середовищем для функціонування сучасних стартапів. Саме конвергенція інформаційних технологій із традиційними секторами економіки зумовила появу нових форм підприємництва, де швидкість обробки даних та глибина цифрової інтеграції стають основними конкурентними перевагами.

Особливе місце в цій системі посідають фінансові технології та креативні індустрії, які демонструють найвищі темпи зростання та капіталізації. Фінтех-рішення радикально змінюють механізми доступу стартапів до ресурсів, спрощуючи транзакційні моделі та впроваджуючи альтернативні інструменти фінансування, тоді як креативний сектор забезпечує екосистему унікальним інтелектуальним контентом. Розгляд цих напрямів як єдиної системи дозволяє глибше зрозуміти механіку розвитку інноваційного підприємництва, де технологічний прогрес

поєднується з новими методами управління капіталом та творчим потенціалом засновників.

У сучасному науковому дискурсі цифровізація розглядається не просто як сукупність технологічних оновлень, а як фундаментальна онтологічна основа функціонування стартап-підприємництва. Вона виступає базисним елементом, що зумовлює появу та розвиток переважної більшості інноваційних проєктів, незалежно від їхньої галузевої приналежності. Навіть у тих випадках, де цифровий продукт не є безпосереднім результатом діяльності стартапу, цифрові технології інтегруються в операційні процеси, логістичні ланцюги та комунікаційні стратегії, забезпечуючи життєздатність бізнес-моделі у динамічному ринковому середовищі.

Особливого значення цифровізація набуває як системоутворюючий фактор для розвитку фінтех-сектору, креативних індустрій та ІТ-технологій. Для фінансових технологій (FinTech) цифрова архітектура є «програмним кодом» існування: без використання алгоритмів великих даних, блокчейну та хмарних обчислень неможливе функціонування сучасних платіжних систем чи необанків. У креативних індустріях цифровізація виступає головним інструментом дистрибуції та монетизації інтелектуальної власності, стираючи географічні межі між творцем та споживачем і дозволяючи стартапам масштабувати унікальний контент у глобальному масштабі.

Науковий аналіз структури сучасних інноваційних компаній дозволяє стверджувати, що будь-який стартап, зорієнтований на прогресивний розвиток, де-факто базується на принципах цифрової парадигми. Цифровізація забезпечує високу адаптивність бізнес-моделей, дозволяючи командам оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури за рахунок реального часу обробки інформації. Таким чином, вона стає не просто технічною опцією, а стратегічним ресурсом, що визначає конкурентоспроможність стартапу на етапі його зародження, валідації та подальшої експансії на світові ринки.

Конвергенція технологічних можливостей та креативного капіталу в цифровому просторі формує нову якість підприємництва, де головним активом стає здатність стартапу ефективно оперувати цифровими потоками даних. Це створює передумови для формування стійких екосистем, де цифровізація виконує роль сполучного елемента між фінансовими інструментами, креативними рішеннями та кінцевими користувачами, забезпечуючи безперервний цикл інноваційного відтворення. Найбільш помітними в контексті цифровізації економіки є стартапи у сфері фінтех та креативних індустрій. Звісно потужними є також технологічні стартапи на основі практичних розробок у природничих науках. Однак, вони значно менше стосуються цифровізації

економіки. Далі зупинимось на теоретичному аналізі інноваційного та стартап-підприємництва у сфері фінансів та креативних індустрій. Сучасна парадигма глобальних фінансових перетворень зумовлює докорінний перегляд засад функціонування монетарних систем. Стрімка експансія технологічних інновацій у банківській сфері стає рушієм для розбудови нових архітектурних рішень у взаємовідносинах між суб'єктами ринку капіталу. У цьому контексті екосистемна стратегія виступає базовим орієнтиром, що забезпечує тісну взаємодію різнопрофільних учасників, стимулює їхню продуктивну кооперацію та закладає підвалини для стабільного поступу в інноваційній площині.

Поступове становлення фінансових екосистем стало закономірною реакцією на суспільний запит щодо впровадження гнучких, високотехнологічних та людиноцентричних продуктів. Ключовим об'єктом цих метаморфоз є кінцевий споживач, чиї очікування змістилися в бік максимальної персоналізації та миттєвого отримання сервісів. Завдяки масштабуванню мережевих платформ та поширенню концепції «супердодатків» (SuperApps), стало можливим поєднати в межах єдиного інтерфейсу розгалужений спектр інструментів: від класичного банкінгу й страхування до складних інвестиційних рішень та сегментів електронної комерції.

Систематизація теоретичних поглядів на природу фінансових технологій дозволяє впорядкувати наявні дефініції за декількома основними ракурсами. Зокрема, аналіз спеціалізованої літератури дає змогу розмежувати інституційний, функціональний, галузевий та операційний підходи до трактування сутності FinTech, зміст яких узагальнено в таблиці 2.

Інтеграція функціональних можливостей дозволяє радикально вдосконалити клієнтський досвід, нівелюючи часові бар'єри та мінімізуючи транзакційні видатки. Впровадження прогресивних технологічних стеків, зокрема децентралізованих реєстрів (blockchain), нейронних мереж штучного інтелекту та аналітики масивів даних (Big Data), створює інструментарій для розробки загальнодоступних рішень. Це відіграє вирішальну роль у підвищенні рівня фінансової інклюзії, забезпечуючи повноцінне залучення до економічного обігу тих верств населення, які раніше перебували на периферії традиційної банківської системи.

Застосування екосистемного формату дозволяє фінансовим інституціям не лише оперативно підлаштовуватися під мінливу кон'юнктуру, а й формувати сталу стратегічну перевагу. Зважаючи на високу інтенсивність розвитку FinTech-сектору, такий вектор сприяє глибокому внутрішньому оновленню галузі та відкриває нові обрії для транскордонного співробітництва, полегшуючи входження національних

економік у глобальне інноваційне поле [8, с.117]. Дослідження іноземних наукових та аналітичних джерел дозволяє трактувати FinTech як багатогранне явище, що виходить за межі суто технологічних інновацій. Зокрема, виокремлюють наступні дефініції [6; 7].

Таблиця 2

Підходи до трактування сутності FinTech

Підхід	Сутнісна характеристика	Обмеження та недоліки (критичний погляд)
Інституційний	Специфічний сектор економіки, сформований сукупністю організацій, що імплементують цифрові рішення для оптимізації роботи фінансових інститутів.	Коло суб'єктів значно ширше: воно охоплює неспеціалізовані компанії, державні структури та сегмент електронної комерції. Сучасний фінтех трансцендує межі суто фінансових систем.
Галузевий	Сукупність технологічних інструментів, що впроваджуються у фінансову сферу для мінімізації витрат, нарощення доданої вартості, прискорення операцій та гарантування безпеки.	Дифузія фінансових технологій спостерігається і в суміжних галузях: державному управлінні, системі охорони здоров'я, соціальному забезпеченні та ритейлі.
Функціональний	Оновлена модель фінансового сервісу, що базується на використанні інновацій для превентивного задоволення перспективних запитів споживачів.	Дана трактовка є завузкою, оскільки інструментарій фінтеху активно застосовується для вирішення завдань за межами традиційного ринку послуг.
Операційний	Реалізація окремих технологічних ініціатив та проєктів у межах надання фінансових сервісів.	Підхід нівелює системний характер явища, розглядаючи фінтех як набір автономних проєктів, а не як цілісну інфраструктурну трансформацію.

Джерело [6; 7]

Інноваційний сектор економіки: сукупність суб'єктів господарювання (переважно стартап-формату), що імплементують цифрові рішення для підвищення ефективності фінансових операцій та створення деструктивного впливу на традиційні банківські інститути;

Гібридна індустрія: поєднання нетрадиційних бізнес-моделей та технологічного інструментарію для розширення доступності та диверсифікації фінансового інструментарію;

Технологічна стратегія трансформації: радикальне оновлення механізмів мобільних розрахунків, кредитування, краудфандингу та управління інвестиційними портфелями;

Інфраструктурний базис: розробка спеціалізованого програмного забезпечення та ІТ-систем, спрямованих на оптимізацію надання фінансових сервісів.

Вагомий внесок у розуміння природи фінансових інновацій зробили українські дослідники М. Крупка, Н. Демчишак та О. Щуревич. Вони визначають фінтех-екосистему як складну конфігурацію стейкхолдерів, чия взаємодія генерує синергію, необхідну для створення високоякісних цифрових продуктів, що забезпечують ефективне управління капіталом та підвищення соціальних стандартів у сучасному інформаційному суспільстві [9]. Для деталізації архітектури цього явища доцільно розглянути його сегментацію і складові і характеристики (табл. 3).

Таблиця 3

**Функціональна архітектура фінтех-сектору
за ключовими вертикалями**

Сегмент	Ключові напрями та технологічні рішення
Кредитні операції	Цифрові кредитні маркетплейси та системи альтернативного оцінювання ризиків (андерайтингу).
Децентралізовані активи	Провайдери сервісів на базі блокчейн-технологій та платформи віртуальних активів.
RegTech (Регуляторні технології)	Автоматизація комплаєнсу, ризик-менеджменту та аудиторських процедур.
Управління особистими фінансами	Персоналізовані цифрові інструменти для контролю рахунків та оптимізації витрат.
Платіжна інфраструктура	Процесингові сервіси, системи електронного білінгу та карткові технології.
InsurTech (Страховання)	Платформи цифрового страхування, аналітика великих даних та автоматизоване перестраховання.
Фондові ринки	Інфраструктурні рішення для автоматизованого трейдингу, аналізу ринків та торгових операцій.
Wealth management	Роботизовані інвестиційні платформи та інтелектуальні системи управління капіталом.
Міжнародні трансферти	Програмне забезпечення для транскордонних переказів та моніторингу грошових потоків.
PropTech (Нерухомість)	Цифрові іпотечні платформи та фінансові сервіси у сфері нерухомості.

Джерело: розроблено на основі [9]

Згідно з методологією Ernst & Young, стійкість та динаміка фінтех-екосистеми детермінована наявністю чотирьох фундаментальних компонентів:

1. Професійний капітал: концентрація підприємницьких талантів та наукових кадрів, здатних генерувати інновації на перетині фінансів та ІТ.

2. Фінансове забезпечення: диверсифікований доступ до джерел капіталу для підтримки технологічних розробок на всіх стадіях зростання.

3. Ринкова готовність: сформований попит та лояльність споживачів, корпоративного сектору та державних органів до цифрових фінансових альтернатив.

4. Технологічне екосередовище: рівень цифрової інфраструктури, швидкісний інтернет та лояльне регуляторне середовище з державною підтримкою інновацій [10].

Сучасна архітектура фінтех-екосистем дедалі частіше набуває вигляду багатофункціональних цифрових маркетплейсів. Їхня структура формується навколо базових протоколів оператора, проте активно збагачується сервісами сторонніх провайдерів. Характерною особливістю таких систем є вихід за межі традиційних фінансів: вони об'єднують банківські продукти з небанківськими послугами в єдиному цифровому контурі. Це дозволяє забезпечити безшовний обмін інформацією та клієнтськими даними між усіма партнерами системи [11, с. 191].

Завдяки своїй адаптивності, такі платформи охоплюють повний цикл клієнтської взаємодії: від цифрової ідентифікації та верифікації персональних даних до здійснення складних транскордонних транзакцій. В межах єдиного фінансового хабу консолідуються зусилля незалежних стартапів, регуляторних структур (включаючи НБУ), а також інституційних гравців – комерційних банків, акселераторів, венчурних інвесторів та спеціалізованих фінтех-центрів.

Також іншою важливою частиною стартап-підприємництва є креативні індустрії.

Креативні індустрії виступають фундаментальним складником сучасної економічної архітектури, синтезуючи в собі інтелектуальний капітал, інноваційні стратегії та високу адаптивність до динамічних технологічних трансформацій. У глобальному просторі, де домінують цифрові рішення та ІТ-сектор, саме креативний сегмент стає головним драйвером господарського прогресу та соціальних метаморфоз. Окрім суто економічного ефекту, ці галузі відіграють стратегічну роль у ревіталізації культурної ідентичності та просуванні національних брендів на світовому рівні [12].

Сутність креативного сектору базується на індивідуальному творчому потенціалі, фаховій майстерності та автентичних талантах. Економічна цінність цих індустрій проявляється у здатності генерувати значну додану

вартість, інтенсифікувати ринок праці та стимулювати загальне зростання ВВП. Завдяки своїй специфіці, вони функціонують не лише як комерційний інструмент, а й як майданчик для імплементації проривних ідей, що забезпечують якісні зміни в усіх сферах життєдіяльності суспільства [13].

Функціональний спектр креативних індустрій охоплює розгалужену систему напрямів: від візуального та сценічного мистецтва, дизайну, архітектури й урбаністики до літературної діяльності, нових медіа, реклами та маркетингових комунікацій. Важливу нішу займають також інституції пам'яті (бібліотеки, архіви, музеї) та традиційні художні промисли [14]. Особливе місце в цій ієрархії належить ІТ-сфері та ігровій індустрії (GameDev). Розробка програмного забезпечення, створення цифрового контенту та рішення з кібербезпеки активно інтегруються в креативну економіку, автоматизуючи творчі процеси та впроваджуючи штучний інтелект у виробництво медіапродукту. Це дозволяє вітчизняним компаніям масштабуватися на міжнародному рівні та залучати глобальні інвестиційні потоки [15].

В основі цієї моделі лежить нематеріальний ресурс – знання та інноваційний потенціал, що дозволяють створювати унікальні інтелектуальні продукти. ІТ-сектор тут виступає не просто суміжною галуззю, а технологічним стрижнем, що оптимізує бізнес-процеси. Яскравим прикладом є українська гейм-індустрія, де симбіоз програмування, візуального дизайну та стратегічного маркетингу дозволив компаніям здобути світове визнання. Таким чином, ці індустрії формують новий тип господарювання – економіку знань.

Перманентна інноваційність є ключовою ознакою креативного підприємництва. Безперервний пошук новітніх форм вираження забезпечує конкурентоспроможність на глобальних ринках. Впровадження технологій доповненої (AR) та віртуальної (VR) реальності в мистецтві й медіа відкриває принципово нові канали взаємодії з аудиторією, паралельно стимулюючи розвиток електронної комерції та глобальних освітніх платформ.

Крім того, креативні індустрії виконують важливу соціокультурну місію, виступаючи медіатором між традиціями та майбутнім. Завдяки цифровізації – створенню інтерактивних музеїв, віртуальних турів та цифрових архівів – культурна спадщина отримує сучасну форму репрезентації. Це робить національні цінності доступними для світової спільноти, формуючи позитивний імідж держави на міжнародній арені [16].

На сучасному етапі розвиток сектору нерозривно пов'язаний із цифровою трансформацією, яка розширює горизонти створення та дистрибуції контенту. Як потужний драйвер суспільного розвитку,

креативні індустрії не лише створюють робочі місця, а й транслюють цінності інтелектуальної свободи та креативності, закладаючи нові стандарти життя в інформаційну епоху.

Український ІТ-сектор демонструє виняткову інституційну стійкість, зберігаючи позитивну динаміку розвитку навіть в умовах глибоких макроекономічних викликів. Протягом останнього десятиліття ця галузь трансформувалася у фундаментальний драйвер національної економіки, забезпечуючи суттєву частку ВВП та ставши одним із провідних джерел валютних надходжень через експорт високотехнологічних послуг. Процеси тотальної цифровізації, що ініціюються сектором, безпосередньо корелюють із підвищенням операційної ефективності бізнесу, автоматизацією виробничих циклів та створенням сприятливого підґрунтя для появи інноваційних стартапів у сфері креативних індустрій.

Соціальний вимір впливу ІТ-індустрії виходить за межі суто економічних показників. Вона виступає каталізатором цифрової грамотності населення, стимулює розвиток дистанційних освітніх технологій та легітимізує сучасні формати зайнятості, як-от фриланс та дистанційна робота. Для молодих фахівців та засновників стартапів це відкриває унікальні можливості інтеграції у глобальні бізнес-процеси без необхідності еміграції. Окрім того, ІТ-бізнес активно інвестує в соціальний капітал через освітні ініціативи та благодійні проекти, що зміцнює загальну інноваційну екосистему та сприяє появі нових технологічних стартапів на перетині культури, медіа та дизайну.

ІТ-індустрія утвердилася як стратегічний фактор соціально-економічного поступу України. Її вплив має комплексний характер, виступаючи фундаментом для суспільного розвитку в умовах глобальних цифрових трансформацій. Глибока інтеграція інформаційних технологій у креативний сектор дозволяє не лише посилити позиції країни на світовому ринку, а й генерувати якісно нові можливості для самореалізації населення через запуск інноваційних стартапів у видавничій справі, архітектурі та аудіовізуальному мистецтві [17].

Загалом, креативні індустрії посідають ключове місце в архітектурі сучасної економіки, яка безперервно еволюціонує під впливом цифрових інновацій. Внесок стартапів у сфері креативних індустрій не обмежується лише комерційними вигодами: вони є медіаторами культурного обміну, гарантами збереження національної ідентичності та інструментами підвищення якості життя. Відтак, підтримка та розвиток таких стартапів стає не лише економічним завданням, а й пріоритетом державної стратегії для забезпечення конкурентоспроможності країни у глобалізованому світі.

Висновки

Узагальнюючи результати проведеного дослідження теоретичних основ та прикладних аспектів функціонування інноваційного стартап-підприємництва в умовах цифрових трансформацій, можна сформулювати наступні концептуальні висновки:

Стартап-підприємництво визначено як специфічну, динамічну форму інноваційної діяльності, що базується на високому інтелектуальному потенціалі засновників та спрямована на створення масштабованих бізнес-моделей. Ключовою ознакою стартапу є не лише його технологічна новизна, а й здатність до експоненціального зростання в умовах високої невизначеності ринкового середовища. Встановлено, що успішність стартап-проектів детермінована ефективністю функціонування екосистеми стартапів (ЕСС), яка інтегрує фінансові, регуляторні, освітні та інфраструктурні компоненти.

Цифровізація ідентифікована як фундаментальний базис сучасного підприємництва. Вона виступає не просто інструментарієм, а онтологічним середовищем, у якому формуються нові ринки та споживчі запити. Конвергенція інформаційних технологій із традиційними секторами економіки зумовила появу та стрімкий розвиток таких стратегічних напрямів, як FinTech та креативні індустрії. Для фінансового сектору цифрова трансформація означає перехід до екосистемного підходу, де в центрі знаходиться клієнтоцентричність, персоналізація послуг та фінансова інклюзія, реалізовані через механізми блокчейну, штучного інтелекту та інших інновацій.

Доведено, що креативні індустрії, підсилені ІТ-рішеннями, стають головним генератором доданої вартості в сучасній “економіці знань”. Стартапи у сфері дизайну, GameDev, медіа та цифрового мистецтва не лише забезпечують економічне зростання, а й виконують критичну місію збереження культурної ідентичності та просування національного бренду на глобальній арені. Взаємодія ІТ-сектору та креативного підприємництва створює унікальний синергетичний ефект, що дозволяє українським інноваторам ефективно конкурувати на світовому рівні, попри макроекономічні виклики.

Особливу увагу приділено інституційним аспектам розвитку вітчизняної стартап-екосистеми. Виявлено, що попри значний інтелектуальний потенціал та стійкість ІТ-галузі, існують бар'єри у вигляді нерівномірної концентрації інфраструктури в містах-мільйонниках та ризики інтелектуальної еміграції через релокацію успішних проектів за кордон. У поствоєнний період роль держави як архітектора сприятливого нормативного-правового поля та ініціатора фінансової підтримки стане вирішальною для переходу від моделі

експорту аутсорсингових послуг до моделі створення власних високотехнологічних продуктів.

Інтеграція цифрових технологій, фінансових інновацій та творчого потенціалу креативних індустрій у межах цілісної екосистеми є стратегічним пріоритетом для забезпечення стійкої конкурентоспроможності та соціально-економічного прогресу держави в умовах глобального цифрового суспільства.

Список використаних джерел:

1. Губарева І. О. Екосистеми стартапів в Україні: проблеми, тенденції, перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-95>
2. Ситник Н. І. (2016). Концептуальні основи стартапів: їх сутність і класифікація. *Бізнес Інформ*. 2015. №8. С. 64–68.
3. Хаустов М. М. Стартапи: сутність, класифікація та роль в економіках країн світу. *Бізнес Інформ*. 2023. №. 7. С. 198–211. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-198-211>
4. Ситник Н. І. Екосистема стартапів як складова інноваційної екосистеми. *Бізнес Інформ*. 2017. № 8. С. 89–94.
5. Демчишак Н. Б., Хильченко М. О. Стартап-екосистема: інституційні та фінансові аспекти стимулювання розвитку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 13-14. С. 5–13.
6. Рубанов П. М. (2019). Аналіз сутності FinTech інновацій. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 272(4, Том 2). С. 73–76. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-272-4-2-73-76>
7. Кузнецова С. Підходи до визначення сутності цифрових фінансових технологій та їх інтегративна інтерпретація. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. Вип. 291(9), 258–266. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-291-258-266>
8. Олешко Т. І., Марина А. С., Сушириба Р. І. Напрями розвитку фінансових екосистем. *Сталий розвиток економіки*. 2025. Вип. 52(1). С. 116–120.
9. Крупка М. І., Демчишак Н. Б., Щуревич О. І. Розвиток фінтех-екосистеми в Україні: співпраця між стейкхолдерами в умовах цифрового суспільства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2023. Вип. 56(28). С. 86–95.
10. Семенов А. Ю. (2022). Фінтех-екосистема: складові успішного розвитку. *Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії*, 43–46.
11. Яцкевич І. В. (2022). Екосистема fintech на ринку фінансових послуг: особливості, форми взаємодії та розвиток. *Економічний простір*. 2022. № 180. С. 190–194.

12. Міністерство культури та інформаційної політики України. (2026). *Креативні індустрії: їх роль та місце у сучасному українському суспільстві*. URL: <https://cutt.ly/NeiTq7f6>
13. Смолінська С., Гнаткович О., Сич О. Політика розвитку креативних індустрій ЄС. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-28>
14. Урядовий портал. (2026). *Уряд затвердив перелік видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-perelik-vidiv-ekonomichnoyi-diyalnosti-yaki-nalezhat-do-kreativnih-industrij>
15. Економічна правда. (2022). *Креативна економіка – нова економічна епоха XXI*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/10/682634/>
16. Креативна Україна. (2026). *Веб-сайт*. URL: <http://creativeukraine.org.ua/uk/>
17. Ткачик Л., Рубаха М., Пайтра Н. Дослідження ІТ-бізнесу в Україні: тенденції, прогнози та стратегії розвитку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. № 5. С. 353–368.

References:

1. Hubarieva I. O. (2023). Ekosystemy startapiv v Ukraini: problemy, tendentsii, perspektyvy [Startup ecosystems in Ukraine: problems, trends, prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-95> (in Ukrainian)
2. Sytnyk N. I. (2016). Kontseptualni osnovy startapiv: yikh sutnist i klasyfikatsiia [Conceptual foundations of startups: their essence and classification]. *Biznes Inform*, no. 8, pp. 64–68. (in Ukrainian)
3. Khaustov M. M. (2023). Startapy: sutnist, klasyfikatsiia ta rol v ekonomikakh krain svitu [Startups: essence, classification and role in the world economies]. *Biznes Inform*, no. 7, pp. 198–211. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-198-211> (in Ukrainian)
4. Sytnyk N. I. (2017). Ekosystema startapiv yak skladova innovatsiinoi ekosystemy [The startup ecosystem as a component of the innovation ecosystem]. *Biznes Inform*, no. 8, pp. 89–94. (in Ukrainian)
5. Demchyshak N. B., Khylichenko M. O. (2021). Startap-ekosystema: instytutsiini ta finansovi aspekty stymuliuвання rozvytku v Ukraini [Startup ecosystem: institutional and financial aspects of stimulating development in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 13–14, pp. 5–13. (in Ukrainian)
6. Rubanov P. M. (2019). Analiz sutnosti FinTech innovatsii [Analysis of the essence of FinTech innovations]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 272 (4), pp. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-272-4-2-73-76> (in Ukrainian)
7. Kuznietsova S. (2025). Pidkhody do vyznachennia sutnosti tsyfrovyykh finansovykh tekhnolohii ta yikh intehratyvna interpretatsiia [Approaches to defining the essence of digital financial technologies and their integrative interpretation]. *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 291 (9), pp. 258–266. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-291-258-266> (in Ukrainian)

8. Oleshko T. I., Maryna A. S., Sushyryba R. I. (2025). Napriamy rozvytku finansovykh ekosystem [Directions of financial ecosystems development]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 52(1), pp. 116–120. (in Ukrainian)
9. Krupka M. I., Demchyshak N. B., Shchurevych O. I. (2023). Rozvytok fintykh-ekosystemy v Ukraini: spivpratsia mizh steikkholderamy v umovakh tsyfrovoho suspilstva [Fintech ecosystem development in Ukraine: cooperation between stakeholders in a digital society]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii «Ekonomika»*, vol. 56(28), pp. 86–95. (in Ukrainian)
10. Semenoh A. Yu. (2022). Fintykh-ekosystema: skladovi uspishnoho rozvytku [Fintech ecosystem: components of successful development]. *Tsyfrovi transformatsii ta innovatsiini tekhnologii v ekonomitsi: vyclycy, realii, stratehii*, pp. 43–46. (in Ukrainian)
11. Yatskevych I. V. (2022). Ekosystema fintech na rynku finansovykh posluh: osoblyvosti, formy vzaiemodii ta rozvytok [The fintech ecosystem in the financial services market: features, forms of interaction and development]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 180, pp. 190–194. (in Ukrainian)
12. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. (2026). *Kreatyvni industrii: yikh rol ta mistse u suchasnomu ukrainskomu suspilstvi* [Creative industries: their role and place in modern Ukrainian society]. Available at: <https://cutt.ly/NeiTq7f6> (in Ukrainian)
13. Smolinska S., Hnatkovych O., Sych O. (2022). Polityka rozvytku kreatyvnykh industrii [Policy of creative industries development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 43. (in Ukrainian)
14. Government Portal. (2026). *Uriad zatverdyv pereelik vydiv ekonomichnoi diialnosti, yaki nalezhat do kreatyvnykh industrii* [The government approved the list of types of economic activities belonging to creative industries]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-perelik-vidiv-ekonomichnoyi-diyalnosti-yaki-nalezhat-do-kreativnih-industrij> (in Ukrainian)
15. Ekonomichna Pravda. (2022). *Kreatyvna ekonomika – nova ekonomichna epokha XXI* [Creative economy - a new economic era of the 21st century]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/10/682634/> (in Ukrainian)
16. Creative Ukraine. (2026). *Website*. Available at: <http://creativeukraine.org.ua/uk/> (in Ukrainian)
17. Tkachyk L., Rubakha M., Paitra N. (2023). Doslidzhennia IT-biznesu v Ukraini: tendentsii, prohnozy ta stratehii rozvytku [Research of IT business in Ukraine: trends, forecasts and development strategies]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 5, pp. 353–368. (in Ukrainian)